

Stå sterkere sammen – bygd og by! *Av familien Tranås Hyldmo*

Da vi ventet vårt første barn, så bodde vi i en by. Begge har vokst opp i en bygd med fådelt skole og ønsket det for våre egne barn. Vi flyttet hjem til fars hjembygd med et oppvekstsenter der barnehage og barneskole var sammen. Nærmeste ungdomsskole var 30 min unna med omveier og stopp, dette syntes vi egentlig var litt langt unna da også, men overkommelig.

Etter noen år kom plutselig nyheten om at oppvekstsentret skulle legges ned, barnehagen allerede etter sommeren (vi fikk ca 1 uke på oss til å søke ny barnehageplass i kommunen selv om opptaket egentlig var stengt) og barneskolen skulle fortsette 1 år til. Dette siste året var opprivende og deprimerende for elevene. Noen familier ønsket at neste nærskole skulle være i nabodalen på et annet oppvekstsenter, mens andre ønsket seg til en større skole nedover dalen. Alt ble drøftet, topografi og kilometer, fordeler og ulemper, store og små klasser osv. Det ente opp med at vi fikk velge mellom disse to skolene, så alle fikk det de ønsket seg for barna sine, og det var flott. Litt rart at klassene ble fordelt på 2 skoler, men det gikk bra og vennene møttes i fritiden + at de fikk nye venner på de nye skolene. Det som var opprivende var kommunens behandling av ungene de siste månedene før de sluttet, for de var der og hentet leker og utstyr og delte ut til andre barnehager og skoler mens våre fortsatt brukte det utstyret. Og det at skolene og familiene ble satt opp mot hverandre og måtte diskutere med venner og naboer om hva de syntes var best for sine egne barn av store eller små klasser var ikke en god situasjon.

Meningene og erfaringene er forskjellige, og det er en fordel at en kommune kan ha flere valgmuligheter for de som velger å bo her. Om Namsos kommune skal ha absolutt alle ungdomsskoleelever inn til sentrum på store skoler, så kommer kommunen til å tape på lang sikt. Flere vil flytte ut av kommunen fordi de blir tvunget til noe de ikke ønsker og mange vil nok vegre seg for å flytte hit om alle må til sentrum.

Det må ikke oppfattes av politikerne som «en trussel» at foreldre sier de kommer til å flytte om skoleveien blir for lang for barna, det er bare et fakta som må være med i evalueringen.

Vi vet at om Jøa ungdomsskole blir flyttet til sentrum så må vi finne en annen skole, og nå kommer vi til å velge en privat skole i en annen kommune! Vi orker ikke flere runder med politikere som skal sitte og bestemme over våre liv på bygda, for vi ønsker ikke å bo i by eller gå på byskole. Vi synes mest synd på de familiene her på øya som ikke like lett kan rykke opp alt og flytte til en annen plass, på grunn av familie, jobb og/eller kanskje gård.

Da vi valgte å flytte hjem til mors hjemsted Jøa for 6 år siden, så var det fordi savnet av havet og øy-samfunnet var stort, og resten av familien er også veldig glad i denne øya. Vi besøkte skolen og barnehagen 1 uke først, så fikk ungene være med på å bestemme om vi skulle flytte eller ikke. Vi kjente jo øya godt ettersom at mormor og morfar + andre i familie/slekt bodde her, så det var ikke så stor omveltning. Vi trodde avstanden til Namsos var for stor til at det noen gang skulle bli vurdert å flytte skolen, men så feil

kunne man ta. Og det som skremmer oss like mye er jo at selv om vi «slipper unna» denne gangen, så tar det ikke lang tid før damoklessverdet henger over oss igjen frykter vi. Føler ikke at det er en permanent fredning med mindre kommunen sier det i klartekst hva som er max km eller reisetid til og fra skole.

Vi synes en 1-10 fådelt skole er en veldig god skole, der barna lærer seg å omgås flere enn bare jevnaldrende. De yngste lærer av de eldre, og de eldste får repetisjon med å lære/vise yngre hvordan det gjøres. Selv om våre unger ikke har sin bestevenn på skolen, så går det veldig bra – de besøker hverandre og har mye kontakt i fritiden. Vi prøver å lære barna at det er trygt og godt å være en venn for alle, og støtte hverandre. Vi mener man er bedre rustet med 10 gode venner enn bare å ha 1 bestevenn. De lærer seg å godta at vi er forskjellig, men at det går an å jobbe sammen med noen man vanligvis ikke snakker så mye med. Akseptere at folk er annerledes er veldig viktig, lære å omgås forskjellige personligheter og respektere at man har forskjellige meninger. Ikke alle har bestevenner født samme år, det har vel ikke alle voksne heller?

En annen og veldig viktig faktor for hvorfor vi valgte Jøa var at her er det et fantastisk musikkmiljø og flott kulturliv. Vi har mer enn nok tilbud her for barna, det er nesten for travelt innimellom! De er med på aktiviteter og arrangement hele tiden, og de elsker å stå på scenen for å underholde andre. De er vokst opp i et samfunn som bygger mye på frivillighet og er blitt flinke frivillige selv. Dette kommer de ikke til å ha overskudd til om de må begynne å reise til Namsos hver dag.

Ja, noen her på Jøa er med på noen aktiviteter i Namsos, men det er FRIVILLIG fordi foreldrene ser de har tid til å følge de opp på denne aktiviteten. Og ikke minst, da kjører vi direkte fra hjemmet til aktiviteten, med den ferjen som passer slik at det blir minst mulig dødtid i sentrum for ungene. Våre 3 er med på drama, ikke fordi vi MÅ, men fordi de har interesse og mor kan kjøre. Vi setter pris på at ungene har valgmuligheter, og de liker å bli kjent med andre i regionen – på drama har de blitt kjent med andre fra Namsos, Otterøya, Bangsund og så videre. Det morsomme er at de også møtes gjennom andre aktiviteter som 4H, UKM og korps m.m, da er det tryggere å være med på slike aktiviteter også!

De forslagene om kompensierende aktiviteter og skyss er bare bortkastet energi og penger, for det kommer ikke til å passe alles ukeplan uansett. Selv om et par gutter her ute liker fotball, så er jo ikke fotball-sfo noe tilbud for de – de er jo med på organiserte klubber og ikke samme klubber engang, hvordan skal dere kunne kompensere med skyss som passer forskjellige dager og tidspunkt for alle treningene og øvingene? Og disse «kompensierende tiltakene» som det skrytes av, hvor mange år vil de vare før politikerne ser hvor høye kostnader det er og kutter ut det?

Og forslaget om at bussen skulle stoppe noen hundre meter fra skolen for at ungene skulle få litt trim er jo tragikomisk, det er jo bare enda en straff oppå 2 timer i buss, skjønner ikke at noen kan komme på noe slikt..

Det verste er jo at fylkeskommunen mener at de som bor på Jøa må ha borteboerstipend og leie hybel i Namsos når de er 16 år, fordi avstanden er for stor. Mor, som er vokst opp

med hybellivet og fikk tilbud om buss til og fra videregående skole, vurderte ikke det i 3 minutter engang før vi forsto at det ikke var et godt alternativ. Selv om det å flytte hjemmefra som 16 år er tidlig nok, så var det å reise så langt hver dag helt uaktuelt. Har også pendlet Jøa – Namsos på jobb, og da kjører man egen bil og direkte rute, og fortsatt tar det fort 1,5-2 timer av døgnet. Men da sitter man i sin egen bil eller sammen med noen man velger å reise sammen med. På en felles buss til Namsos så vil det ikke være en voksne til stede de 4 timene. Bussjåføren skal konsentrere seg om kjøringen. Og om miljøet på bussen er så dårlig, så må faktisk Namsos kommune sende med en person som skal ha minst 4 timer lønn for å bli med hver gang for å sikre trygt miljø på bussen. Og har dere tenkt over elevene med spesielle behov, som ikke kan være med bussen? Den taxi regningen er IKKE billig. Jøa skole fikk egen kommunal bil for å kjøre disse turene selv og sparte kommunen ca 6000kr hver dag, og husk at det kanskje må være med ledsagere også, for sjåfør kan ikke ta ansvar for alle barn med spesielle behov alene mens man kjører, det kommer an på barnets utfordringer og behov.

Om ungdomsskolen blir tatt fra oss, så mister barneskolen mange lærere som jobber på både barneskolen og ungdomsskolen nå, så politikerne vil gi barneskolen dårligere faglig og sosialt miljø for de yngste – mange av elevene i mellomtrinnet har venner på ungdomstrinnet og omgås mye i skoletiden. Det er mye mer sammensatt på en fådelt 1-10 skole enn skoler som har delt barneskole og ungdomsskole, og rene trinn. Bare hvordan skoleåret er lagt opp faglig på en fådelt skole er veldig annerledes, og en brå overgang vil straffe ungene faglig.

Om politikerne tror at det er lite for barn og unge her ute så kommer det en liten oversikt her, for lag og foreninger har så utrolig mye forskjellige aktiviteter her, at de rekker ikke å være med på alt. Dette er bare noe av det vi kommer på i farten, sikkert noe som er avglemt også!

- **Fosnes sanitetsforening** har åpent basseng *gratis* 1 dag i uka og de stiller med brødmåltid når det bl.a er Allidrett. De arrangerer også familiedager og turer der hele familiene kan delta. De støtter også ungdommen økonomisk når de arrangerer gjennom andre lag og klubber.

- **Jøa 4H** er en klubb for alle barn, kløvermedlemmer opp til 9 år, hovedmedlemmer 10-25 år og etterpå kan de være alumn (voksen i 4H). De arrangerer møter, turer, overnattinger, reiser på kurs og leir, medlemmene sitter i styret, de voksne hjelper bare til. Her er ungdomsskoleelevene viktig del av styret og klubben er avhengig av dem.

- **Jøa IL** har Allidrett, friidrett og fotball for de minste, de er viktig del av de fysiske aktivitetene. De har også flere små lag i laget, som ordner Stolpejakt, turposter, skirenn og slike ting.

- **Jøa skytterlag** har 1-2 treninger i uka, der barn er med sammen med andre voksne i et flott miljø der det ikke er bare skytetrening, men en fin plass å bli kjent med andre voksne som man ellers ikke ville ha møtt. De legger til rette for trygg opplæring, lærer ungene respekt for det de holder på med og hvordan man skal oppføre seg på slike arenaer. Ungene har godt av å lære av andre voksne enn bare foreldre og lærere. De har stevner og konkurranser, både lokalt, men også på andre steder.

- **Jøa skolemusikk** har 1 øvelse i uka + at de dekker kulturskoletimer for sine medlemmer for ekstra øving, veldig viktig for et lite korps. Her er det et flott lite miljø for de som liker korps, flinke medlemmer som mestrer noter og takt helt utmerket. Reiser på seminarer, kurs og turer sammen og treffer gjerne andre medmusikere også på disse turene. Medlemmene er også viktig for voksenkorpset i forhold til rekruttering, så her er det mye samarbeid også. Her er ungdommene viktige forbilder for de yngre, og bidrar med god kunnskap og er veldig flinke musikere.

- **Hormusikklaget Ekko** lar de eldste i skolekorpset få delta sammen med dem om de ønsker, og ungdommene har da dobbelt opp med øving. Det er godt for ungdommene å få strekke seg mot de eldre, så denne ordningen er vinn-vinn for begge korpset og ungdommene.

- **Ungdomslaget Liv** har noen faste, gode tradisjoner med koselige arrangementer for barn, unge, familiene og andre sambygdinge; Maskerade, skotthyll-cup, bygdadag, Halloween, pepperkakebaking, juleverksted og juletreff er noen av dem. Og de har et eget flott lokale som de leier ut billig til medlemmer og andre, så det blir brukt av mange både privat og arrangementer.

- **Jøa kystlag** er en viktig bidragsyter til barn og unge i et kystsamfunn, her får de delta på roing, fiske og båtturer. Veldig lærerikt og sosialt sammen med andre voksne som de ellers ikke treffer. Her får de respekt for vann og utstyr, og føle mestring og glede.

- **Fosnes Menighet** har «Sprell levende» aktiviteter i kirka og ungdomsklubb for 7.-10.trinn i bedehuset (der ungdommene sitter i styret). Treffes ca 1 gang i måneden, og har en tur på slutten av skoleåret.

- **Namsos kulturskole avdeling Jøa** er også veldig viktig for barn og unge her ute med sang, musikkglede, note- og instrumentopplæring. De arrangerer mange store og små konserter selv, men bidrar også på andres arrangementer. Om ungdomsskolen flyttes, så vil nok dette tilbudet bli betraktelig mye dårligere lokalt om det i det hele tatt overlever. Da må de minste også begynne å pendle til Namsos for å delta, noe som for mange ikke er mulig å få til og de mister dette tilbudet også.

- **Jøa frivilligsentral** er åpen for ungdommer som vil hjelpe til med det frivillige i bygda, her treffer de mange sambygdinge og får mye god erfaring og læring. Frivilligsentralen stiller også opp for arrangement barn og unge er med på eller arrangerer selv gjennom andre lag og foreninger.

(Som sagt så er dette bare fort ramset opp, det er sikkert noen aktører som er avglemt i farten)

Siden vi flyttet hit i 2019 så har det flyttet mange flere familier hit, både med og uten skolebarn, men plassmangel i barnehagen sier vel litt om at elevtallet fremover vil stige betraktelig, og enda vet vi om flere som er på tur til å flytte hit eller er i vurderingen. Jøa er et veldig viktig bidrag for tilflytting til Namsos kommune og dette er folk som ikke kommer til å vurdere fastlandet om de kommunale tjenestene forsvinner en etter en. Dette er folk som selv er vokst opp her ute og vil tilbake, eller har besøkt stedet eller hørt om det, og ønsker seg hit. Det er faktisk ikke ledige boliger til salgs, familier står i kø (vi også) for å få kjøpt en ok bolig å bo i. Men nå er det også blitt veldig populært å ha

feriested her, så småbarnsfamilier sliter med å henge på budkriger og taper mot etablerte folk som ønsker seg et hus/ feriehus her. Så vi skulle ønske at Namsos heller kunne sett potensialet for utvikling her ute istedenfor og heller satset her. Gitt småbarnsfamilier nytt boligfelt, lovet oss stabile kommunale tjenester og fått til et godt samarbeid mellom bygd og by!

Og nei, selv om vi skulle være så heldig å få bru, så vil ikke det utgjøre så fryktelig mye på reisetiden til en ungdomsskole i sentrum, det er fortsatt for lange avstander og dårlig veistandard til å vurdere det.

Og det er bra at Namsos kommune har en stor ungdomsskole for de som ønsker det, samtidig som at de har mindre barne- og ungdomsskoler for de som foretrekker det. Det er også en styrke om en elev ikke trives i det ene miljøet og kunne prøve et større eller mindre miljø uten å måtte flytte fra kommunen, dette går begge veier!

Vi har selv opplevd hva som har skjedd med en liten bygd der offentlige tjenester og butikker ble nedlagt – ikke la dette skje med Jøa også. Om så mye raseres etter så få år etter sammenslåingen så er det vel ingen tvil om at intensjonsavtalen ikke var verdt papiret det ble skrevet på en gang. Si hva dere vil om økonomi og besparelser, men i det lange løp så vil utgiftene til Namsos bli større med å legge ned Jøa. Da er det mange som velger å ikke flytte hit og Namsos kommune mister skatteinntekter, noen vil nok dessverre også velge å flytte.

Tenk heller omvendt og få flere **TIL** Jøa-samfunnet og Jøa skole!!!

Fra Janheim, Tranås.

Foto: Elsa Olise Tranås